

از آقای قلمداران .

فلسفه احکام

در شماره گذشته شمای از اینکه احکام دین اسلام دارای فلسفه و حکمت است
بعرض خوانندگان رسید و از آیات شریفه قرآن دلایلی در این مورد آوردیم چون تصور
میرود که با استدلال بیش از آن نیازی نباشد لذا از این شماره بیاری پروردگار و فلسفه
و حکمت پاره‌ای از احکام میشویم :

باید قبلاً بعرض برسانیم که آنچه در این اوراق بنظر شما میرسد حکمت تام و
تمام و علت واقعی فرض این احکام نیست بلکه در هر حکمی از احکام اسلام هزاران
حکمت و فائده است که نه تنها تا امر و زعقل و علم بشر از احاطه بآن قاصر بوده و بعشری
از اعشار و یک از هزار آن نرسیده بلکه شاید تا انقراض عالم آنچه بشر پله‌های نردبان
کمال را با علم و حکمت به پیماید با سرار و حکم تمام یک حکم یا برخی از احکام دین
مبین اسلام توفیق نیابد پس آنچه ما مدعی هستیم آنستکه احکام الهی صرف تبعدی
نیست بلکه آفریننده عالم از روی لطف بر بندگان خود فرائضی مقرر داشته که دارای
ملیونها اسرار و حکم است و از بندگان خود میخواهد که بدان اسرار و حکم آشنا
گشته بلذت معرفت و نعمت علم مثلذن و متنعم شوند و نیز با اجرای آن احکام سعادت دنیا و
آخرت را احراز نمایند و گرنه هیچ مسلمان عاقلی نمیتواند ادعا کند که عقل آدمی
بکنه حقایق احکام الهی راه تواند یافت هرگز ! زیرا «دین الله لایصاب بالعقول و انه
ابعد شیء عن عقول الرجال» پس اگر انسان نمیتواند بتمام حقایق و حکمت‌های احکام
دین مبین راه یابد این عذر نمیشود که بدانچه هم که دست توان یافت خودداری کند و از

فیض درك پاره ای اسرار که در دسترس و اختیار او قرار گرفته خود را محروم دارد که گفته اند :

گر چه آب بحر را نتوان کشید هم بقدر تشنگی باید چشید

و این نکته را باید همواره در نظر داشت که معجزه باقیه و ابدی پیغمبر امی اسلام قرآن مجید است که حاوی همین احکام است و دقت در اسرار حکمتهای آن عظمت و اهمیت آن معجزه را نشان میدهد و ثابت میکند که آن کتابی است که از جانب پروردگار عزیز حمید نزول یافته است و البته مشاهده معجزات و تماشای آیات صدق پیغمبران برای مؤمنین بدان بسی لذت بخش است .

اگر روزی بود که قرآن کریم را تنها از روی فصاحت و بلاغت مورد مطالعه و دقت قرار داده از آن جهت آنرا معجزه نبی امی میدانستند و دانشمندان در این باره کتابها تألیف و تصنیف نمودند امروزه میباید علاوه بر جهت فصاحت قرآن جنبه حکمت آنرا در نظر گرفت و دید که در دنیائی که برای تحصیل شعبات علوم هزاران دانشگاه تأسیس یافته و دانشمندان متخصص هر رشته ای در فن مخصوص بخود با کتشافات عجیب و محیر العقول نائل میگرددند عظمت و اعتلاء کتاب آسمانی ؛ در افق اعلائی خود بالای تمام این علوم و کتشافات بجلوه های خیره کننده خود عقول و افکار و اندیشه های دقیق دانشمندان بزرگ را باعجاب و حیرت واداشته است و برای درك این عظمت جز دقت در اسرار و حکمتهای احکام از طریق علوم حسی و تجربی راه دیگری نیست . بعقیده ما دقت و مطالعه در اسرار و حکم احکام قرآن بسی شگفت انگیزتر و لذت بخش تر از دقت در فصاحت و بلاغت آن است خصوصاً امروز که علوم و کتشافات پرده های بسیاری از روی اسرار و حکمت های آن احکام برداشته و در مرآی و منظر عالمیان گذاشته است .

اینک ما تدریجاً مختصری از حکمتهای احکام و اسرار حلال و حرام شریعت حضرت خیر الانام علیه و آله السلام را در این اوراق بنظر خوانندگان میرسانیم و چون فقهای ما «رضوان الله علیهم» در بیان احکام ابتدا بمسائل طهارت کرده سپس بسایر

مسائل می پردازند مانیز در این خصوص از ایشان تبعیت کرده از همان طهارت شروع میکنیم و باجمال و اختصار اندکی از حکمت احکام مینگاریم .

در کتاب طهارت فقها ضمن تعداد نجاسات اولین آنرا بول میشمارند و حقا هم باید چنین باشد زیرا طبق تحقیق دانشمندان علوم طبیعی بول خطرناکتر و پلیدترین نجاسات است .

زیرا ترکیب آن از موادی است که استعمال و بقای آن در بدن انسان فوق العاده مضر و زیان بخش است مواد سیال بول پس از عبور در عروق و مجاری مخصوص خود سرانجام بکلیتین رسیده کلیتین آنرا بمثانه افزا می کند آنگاه انسان آنرا از مثانه غالباً باراده و میل خود خارج مینماید

بول مشتمل بر مواد و املاح بسیاری است که ما برخی از آنرا بطور فهرست و اختصار مینگاریم ؛ از آن جمله ماده فوسفات اسید سودیوم ، و اسید لاکتیک ، و مواد بودار عطری ، و عناصر جامده و اکزانتین و گراننتین و اسید ایپوریک و اسیدهای چرب و مواد ملونه و نمک طعام و فوسفات قلوهای و فوسفات سوزهای و فوسفات منیزی و سولفاتهای قلیائی و اسیدسالیك و آمونیاك و ماده اوره است . و غالباً نسبت آن در بول نسبت سی تا ۱۴۰۰ از مجموع بول است و نیز دارای ماده ایست که آنرا اسیداوریک مینامند و نسبت آن بمجموع بول کمتر از یک در هزار است این ماده خیلی زهرناك بوده و دارای تأثیر قوی است بطوریکه در صورت تلاقی بپوست بدن آنرا زخم کرده و بهر عضوی بر خورد کند آنرا میخراشد .

مواد بولی با این ترکیبات زهرناك و مضر مادمی که در بدن انسان است ضررش کمتر است بلکه باید گفت زهرناکی آن محسوس نیست و اگر زیانی دارد از جهات دیگر است اما همینکه از مجری خارج شد و هوارا مس و ملاقات نمود ضرر آن فوق العاده شدید میشود و بهر اندازه ای که در مجاورت هوا قرار گیرد بهمان اندازه ضررش بیشتر و خطرناکتر میشود . بول چون دارای لزوجت است در موقع خروج ضررش کم است و همینکه با آب شسته شود بواسطه فعل و انفعالی که از مواد ترکیبی آب با مواد ترکیبی

بول صورت میگیرد اثر زهرناکی بول منحل وزائل میگردد و بهمین جهت است که آب راهم نجس نمیکند اما موقعی که از مجری جدا شد و بلباس یا بدن انسان اتصال یافت در آن هنگام ضررش فوق العاده زیاد میشود و در حقیقت خبیث تر و پلیدترین نجاسات میگردد از همین نظر است که شارع مقدس بشستن بول با آب قلیل بیکمرتبه اکتفا نفرموده و واجب نموده که دو مرتبه شسته شود تا آثارشوم آن بکلی محو وزائل گردد بخلاف نجاسات دیگر که در صورت زوال عین نجاست بشستن با آب قلیل بیکمرتبه اکتفا شده^۱ جز در موارد استثنائی

تمام این خصوصیات که گفته شد مربوط و مخصوص بول انسان و حیواناتی است که گوشت آنها مأکول نیست و خودشان گوشتخوارند اما حیوانات مأکول اللحم که بانباتات و گیاهها تغذیه می کنند بول آنها مشتمل بر مواد مزبوره نیست و دارای این ضررها نمیباشد زیرا خوردن گوشت اسید اوریک را در بول زیاد میکند و چون این اسید در بدن حیوانات گیاهخوار خیلی کم است باعث انحلال املاح موجوده در بول میشود. نوره و منیزی که از جمله مواد ترکیبی بول است در بول حیواناتی که گیاهخوارند حل نمیگردد زیرا فاقد اسید اوریک است فلذا در آنرا کد مانده رنگ بول را تیره می کند بجهت اینکه تغذیه بانباتات بول را قلیائی میکند بخلاف گوشت که اسیدها را در آن زیاد مینماید از همین جهت است که در شرع مطهر حکم بپاکی بول حیواناتی که گوشت آنها خوردنی است گردیده زیرا اسید در آن نیست ولی از نوشیدن آن نهی شده زیرا بهر صورت از ضرر خالی نیست هر چند کم باشد.

بول زن و مرد در رنگ و وزن مختلف و متفاوتند. بول زن از حیث وزن سبک تر و از حیث رنگ ضعیفتر از بول مرد است و نیز مقدار بولی که از زن افزا میشود کمتر از مقدار بولی است که از مرد خارج میشود اما اسید اوریک در بول زن بیش از بول مرد است و همچنین سایر اسیدها و املاح که در این دو جنس مختلف است.

بول بچه ای که شیرخوار است و هنوز غذا نخور نشده با بول جوانان و اطفالیکه غذاخوارند اختلاف دارد بول کودک در روزهای اولیه ولادتش تیره^۲ بی رنگ است زیرا

بہ (سفایز الی تلومی) مخلوط است و اثر شیمیائی ندارد اسید در آن کم است و وزن نوعی آن تاروزدهم ولادتش (ایام نقاس) در نقصان است اما تدریجاً مشابہت بیول جوانان پیدا میکند تاماہ دوم ولادت سپس شفافیت پیدا کرده صاف میشود و بوزن و مقدارش اضافہ میگردد و لکن تأثیر شیمیائی آن ناچیز است تامادامی کہ غذاخوار نشدہ اما ہمینکہ غذاخواری او بیش از شیرخواری شد در بول او همان اثر شیمیائی کہ در بول مردان است پیدا میشود و شرح آن در شماره بعد انشاء اللہ خواهد آمد .

درست ترین فضیلت آنست کہ دشمن با او اتراف کند

پس از شہادت علیؑ ضرار بن حمزہ کہ از اصحاب خواص آن بزرگوار بود بشام رفت و معاویہ را ملاقات نمودہ در پیرامون جنگک صفین و زمان خلافت مولاؑ مذاکراتی شد . معاویہ با آنکہ بخوبی مقام و منزلت مولا رامیدانست بضرار گفت علیؑ را بمن بشناسان . ضرار گفت : ای معاویہ علی بسیار نیرومند و مال بین بود گفتارش رسا . قضاوتش مقرون بعدل و داد بود از او چشمہ های علم و حکمت جاری بود و از ہر علمی سخن میراند ، از کثرت تواضع مانند یکی از ماہا با ما سخن میگفت و رفتار میکرد در خواست ما را می پذیرفت و دعوت ما را اجابت میکرد .

ای معاویہ ! بخدا قسم میدیدم در بسیاری از شبہا . آنجناب را در زمانیکہ تاریکی شب عالم را فرا گرفته در محراب عبادت خود کہ محاسن شریفش را بدست گرفته چون مار گزیدہ بخود می پیچید و با خدا مناجات میکرد ، معاویہ ! او میگفت ای دنیا از من دور شو و دیگری را بفریب کہ من تر ایلہ و رہا نمودہ ام معاویہ ، چون این سخنان را شنید باندازہ ای گریست کہ محاسنش تر شد و گفت : «رحم اللہ بالاحسن» خدا او را رحمت کند کہ چنین بود .